

ÁLLAMILAG TÁMOGATOTT GYÓGYSZERKUTATÁSOK

Csodavárás

Egyelőre nem hoztak pénzt a magyar államnak az általa támogatott, világszenzációként beharangozott gyógyszerkutatások.

Nincs még bevétele a magyar államnak abból a három, magyar csodaként bejelentett gyógyszerfejlesztésből, amelyekbe különböző csatornákon több mint 5 milliárd forintot investált bő három éve. Ezek egyikéből, Lisziewicz Julianna AIDS-tapaszból nem is fog látni egy fillért se, pedig összesen 2,3 milliárd forinttal támogatta. Csakhogy ez pályázati pénz volt, és nem kapcsolódott hozzá olyan megállapodás, amely részesedést kötött volna ki az állam javára az esetleges későbbi bevételekből. Nem úgy, mint a pilisborosjenői Omninvest Kft. esetében: a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal (NKTH) a 2 milliárd forintos szintén pályázati támogatásért cserébe részesedést vár a madárinfluenza-vakcina előállításához szükséges technológia külföldi értékesítéséből. A harmadik reménykeltő medicina az amerikai kockázatitőke-társaság által gründolt N-Gene Kutatási és Fejlesztési Kft. inzulinérzékenyítő molekulája; a cégbe a Magyar Fejlesztési Bank-csoport tagja, a Corvinus Kockázati Tőkealap-kezelő Zrt. 640 millió forintot fektetett, és a kiszállást busás profittal a tavalyi évre tervezte. Kacsaringós múltja ellenére akad gyógyszerkutató, aki ígéretesnek tartja az N-Gene Kft. inzulinérzékenyítő molekuláját. Az újdonság olyan cukorbetegeken segíthet, akiknek a szervezetében elegendő inzulin termelődik, az mégsem szabályozza megfelelően a vércukorszintet. A piac hatalmas, hiszen Európa lakosságának 4-5 százaléka szenved cukorbetegségben. A pályafutását a kemoterápia mellékhatásainak kezelésére alkalmas kísérleti szerként kezdő magyar molekula korábban egyszer már kudarcot vallott, a kutatóvállalkozás, a Biorex Rt. története pedig végelszámolásba torkollott (HVG, 2006. június 17.). Ezek az előzmények azonban nem riasztották el sem a magánbefektetőket, sem a Corvinust, utóbbi két menetben összesen 640 millió forint tőkét emelt az N-Gene Kft.-ben az időközben cukorbetegség kezelésére alkalmas reménybeli szerré avanszált molekula fejlesztésére. Az anyavállalat, az 1997-ben alapított, New York-i székhelyű N-Gene Research Laboratories Inc. az amerikai kockázatitőke-piacról eddig mintegy 25 millió dollárt gyűjtött össze, a legtöbbit Soros György két alapja investált bele, legutóbb pedig az amerikai anyacégben magánrészvényes Kovács Gábor vállalkozása, a Bankár Holding Zrt. szállt be 5 millió dollárral. A Corvinus bekapcsolódásakor, 2006-ban már úgynevezett humán kettes fázisban tartott a szer kipróbálása, azaz beteg emberek kisebb csoportján kísérleteztek vele, s az N-Gene 2008-as kiszállást ígért a befektetőknek. A várható hozamot az akkori Corvinus-vezér, Déri Viktor az átlagosan elvárt kockázatitőke-befektetések 30-40 százaléka fölé tette. Utódja, Herczeg Gábor a HVG megkeresésére nem reagált, de a kaszáls ideje nem jött még el. Legalábbis Kálmán Gábor, az N-Gene ügyvezetője most azt prognosztizálta a HVG-nek, a szer mintegy 2 év múlva jut olyan állapotba, hogy azt vagy magát a céget nyereséggel eladhassák, s a befektetőket kifizessék. A gyógyszerre fejlesztés utolsó fázisát, a 3 ezer betegen végzendő kipróbálást fejenként 15-20 ezer dollár költséggel már a vevőre hagyná a pénzügyi befektető. Eddig nem váltak be a megtérülés időpontjához fűzött remények, mert minden nagy cég annak bizonyítására kíváncsi, hogy a gyógyszer

mennyire képes a kórosan magas vércukorszint csökkentésére. Ezt pedig csak hosszabb kezelési idejű kipróbálással lehet kimutatni – indokolta Kálmán Gábor, miért nem kapkodtak eddig az N-Gene szeréért. A kísérletek a humán kettes fázist lezáró klinikai vizsgálatnál tartanak, most 250 betegen folyik a dóziskereső vizsgálat. Pozitív eredmény esetén valószínűleg sikerülhet stratégiai partnerséget kialakítani valamelyik nagy gyógyszercéggel. Ugyanakkor a molekulának új alkalmazása is elképzelhető: az eddigi kísérletek szerint a szer kivédi a skizofrénia elleni gyógyszerek mellékhatásaként jelentkező kóros elhízást, illetve inzulinrezisztenciát. Az N-Gene kombinációs szabadalmat nyújtott be az Egyesült Államokban a szerek együttadására, illetve egybeépítésére, és siker esetén az N-Gene a skizofrénia elleni gyógyszerek csaknem 13 milliárd dolláros potenciális piacára léphetne be. A cég malmára hajthatja a vizet, hogy a skizofrénias páciensek, akik gyógyszeres kezelésük első fél évében átlagosan 30 kilogrammot híznak, csoportos perек indításával nyesegetik a gyártók profitját, például az Eli Lilly összességében már több mint 2 milliárd dollárt fizetett az elégedetlenkedőknek, peren kívüli egyezségben. Pályázati pénzekkel törte előre a Genetic Immunity Kutatási, Fejlesztési és Szolgáltató Kft. A Lisziewicz Julianna biológus-vegyész nevével fémjelzett, az USA-beli Delaware államban bejegyzett Genetic Immunity LLC tulajdonolta cég fejlesztése alatt álló AIDS-tapasz a betegek immunrendszerét ösztönzi védekezésre. A Genetic Immunity az N-Gene-hez hasonlóan próbálkozott az MFB-csoport tőkejuttatásával is, ám a k+f cég túl kicsinek találtatott az állami tőkebefektetéshez. Az NKTH ugyanakkor szokatlanul magas, 1,4 milliárd forintos támogatásra érdemesítette a projektet, és tavaly további 900 milliót adott. Ezenkívül Lisziewicz az Európai Unió Marie Curie Chair pályázatán is nyert 717 ezer eurót. Bár az utóbbi időben több kutató is firtatta a tapasztámogatás hasznát a magyar egészségügy számára, és elhúzódo kísérleteket emlegettek, Lisziewicz a HVG-nek úgy becsülte, hogy a jelenleg humán kettes fázisban tartó vizsgálatok nyomán a kísérleti gyógyszerből három-öt év múlva bevethető szer lehet. Mellette szól, hogy kategóriájában a DermaVir van a legközelebb a gyógyszerre váláshoz, amely nem gyógyítja az immunhiányos betegséget, de javítja az életminőséget. Nem az számít, mit szeretnének – válaszolta Lisziewicz a HVG-nek arra a kérdésre, tervezi-e a Genetic Immunity Kft. eladását, amelynek értékét mintegy 50 millió dollárra becsülte. Tény, hogy a kisebb biotechnológiai cégek nagy gyógyszergyárakkal szoktak közösködni, ám jelenleg a Genetic Immunity komoly biotechnológiai céggé fejlesztése a cél – szögezte le. A 2 milliárd forintos célzott támogatás mellett saját bevállása szerint 1 milliárd forint önerővel járult hozzá madárinfluenza elleni vakcinája fejlesztéséhez az offshore-hátterű Omninvest Kft. Az NKTH-val kötött megállapodás alapján a cég vállalta, hogy a gyártási technológia esetleges külpiaei értékesítése esetén a befolyó összeg 14 százalékát befizeti az állami szervezetnek. Egyelőre tíz országban zárultak le, illetve zajlanak az értékesítés alapfeltételét jelentő engedélyeztetési, regisztrálási eljárások, és hét országgal folynak elmélyült tárgyalások a technológia eladásáról. Elsőként az Omninvest tavaly novemberben az egyiptomi Vacsera holdinggal állapodott meg a technológia eladásáról, ám ebből egyelőre nem látott pénzt az állami szervezet. A technológiatranszfer komplexitására és kiterjedésére való tekintettel a megállapodásból csak a későbbiek során várható bevétel – válaszolta az Omninvest a HVG kérdésére. VITÉZ F. IBOLYA

HVG, 2009. március 5., 66-69. oldal